

DOKUMENTEK / A DOCUMENT

Ji Mîrze Axa ji bo Graf Paskevîç (22 Gulan 1830)*

Werger ji Rûsî: Ekrem ÖNEN**

Nameya Mîrze Axa a di 22 gulana sala 1830 de ku ji Graf (dereçak bilind di Monaşîyê deye. (E.Ö.)) Paskevîç (Îvan Feodrovîç Paskevîç (E.Ö.)) re şandîye.

Ji evdê xwedê Mîrze axa, ewê Ridwanî. Bi rêzgirtin ji şervanê hêja yê Mesîh (Hz Îsa. (E.Ö.)) rêzdar Paskevîç re. Bila ev name di demek şahî û xweşîyê de bighê destê we. Piştî rêzgirtinê nuha dixwazim we agahdar bikim. Xerîb û nenasê ezîz Paskevîç! Şeref û pišta min (quwet, hêz (E.Ö.)): Ez Êzîdî me, ez xwedîyê milletekî ne mezin im (ne pirin (E.Ö.)), ez xwedîyê 1500 suwarî û 5000 esker im. Bê guman ez ne xwedîyê nufûsek mezin im lê bizanibe dema min bihîst tu gîhabû Patkosê (patnos ?) min bi mebest ji we re nameyek şand, bes heta roja îroj tu xeber nîne. Dema ordîya Rûsya ket Patkosê (Patnos (E.Ö)) ez, welatê mi, hemû xelkê Êzîdî û Xîrisyan, (fileh) kêfxweş bûn bi hatina te. Ev cara sîsya ye bi mebest ji we re nameyê rê dikim. Ewên berê name ji we re anîn name ne gihan cihê xwe, îhtimal e ew ji alî Turkan de hatin kuştin, ezîzê min ji min re baş ne diyar e çî hat serê wan. Cara duduyan her weha cara dawî jî min bi kesekî bi navê Krakos re şand. Ew hat Beyazîdê cem general ji wir bi ordiyê re çûn Qersê û ji wir çûn Erzrûmê

---

* Dokumanta vê hejmarê *Nûbihar Akademiyê* nameyek e ku di dema herba Uris û Osmanîyan de ji Axayekî Kurd ê Ezîdî bo serbazêkî Rus hatiye nivîsin. Name ji aliyê Mîrze Axa ve, di 22yê gulana sala 1830î de, bo Îvan Feodrovîç Paskevîç ku di pileyêke bilind a Monarşîyê (Graf) de ye hatiye şandin. Name çiqas kurt be jî, di wê serdemê de û di şertên herbê de di biwara tîkiliyên Kurdên Ezîdî û Urisan, bi taybetî jî di biwara tifaqa wan a li dijî Osmanîyan de tîbîniyên balkeş pêşkeş dike. Ev dokument ji arşîva wezaretê derve a Rûsya Qeyserî di nav dokumentên P. Î. Averyanov de hatiye dîtin. Ev dokument her weha di pirtûka P. Î. Averyanov de ya bi navê “Kurd di Şerê Rûsya bi Persiya û Turkî re di sedsala 19 de” jî belav bûye ku ev pirtûk di 1900an de li Tîflîsê hatiye çapkirin. Bes pirtûk nuha bi dest nakeve. Resm 1: Berga pêşin ya pirtûka P. Î. Averyanov “Kurd di Şerê Rûsya bi Persiya û Turkî re di sedsala 19 de”; Resm 2: Orîjînalê Nameya Mîrza Axa ji bo Graf Paskevîç.

** **Doç. Dr., Navenda Ziman a Stockholmê, Swêd.** Assoc. Prof., Språkcentrum Stockholm, Sweden

cihê ordîya we gihan hev û li wir bi alîkarîya Xwedê we bajar girt. Qasidê min bi ziman nizanî lê li bajêr nasekî wî hebû ku dikarîbû gotinên min bighîne te. Di nava ordîya te de generalekî navdar hebû ku serleşkerê tevayî ordîya te bû, qasidê min tê cem wî û gotinên min dighîne wî. Wî (general (E.Ö.)) bersiva min bi niviskî da qasidê min, qasidê min name anî dema min name vekir min mohra te dit ku name a we ye ez gelekî şa bûm. Min ban şêx/pîr kir wî nikarî bû name bixwenda, û min tiştêk jê fam nekîr. Cara sisya û dawî ji we re du mirovê xiristiyan bi navê Krakos û Petros rê dikim. Ez bi şeref û rumet ji we re radigihînim! Her çuqas ez ne xwedîyê gelekî (nufusek (E.Ö.)) mezin im lê di çavê Turkan de ez pîr mezin im, bi alîkarîya Xwedê 100 suvarîyên min dikarin bi 300 suvarîyên Turka. Xelkê Turk mi wek dujminê xwe dihesibîne. Madem weha ye dibê tu fikra min baş tê de bighê, ji ber tu mirovekî mezin î, şahê min î, ez jî qulê (evd. (E.Ö.)) te me. Em ê gelek kêfxweş bin dema em bibihîzin ku hûn hatine Balesê (Bitlîs) an jî dema qasidê min vegere bêje way hûn hatine, tu wê çaxê li qulê (evdê (E.Ö.)) xwe binere! Rûsê mezin (serbilind (E.Ö.)). Ez wek generalekî, serikî min heye, ez ê wî jî li oxira we bikim qurban her weha miletê min jî. Bi xatirê we, serfiraz bin, bi alîkarîya Xwedê amîn. Ez ji we rica dikim, ji bo ihtiram ji min re, ku tu bikaribe bi qasidê min re derman ji çavê kurê min rêke. Tebînî : Xeftanekî sor ji kumaşê hevirmîş/îpek (ji Mîrze Axa re), 25 çernovets (hinek pere (E.Ö.)) û derman ji bo çava bi Petros Xezarov re di 28 meha yekê (Rêbendan) 1831 de hate şandin.

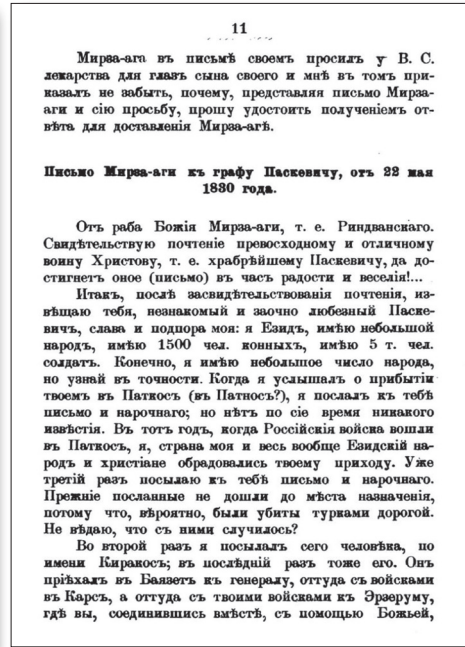
DEQÊ ORJÎNAL Ê BI RÛSÎ

Письмо Мирза-аги къ графу Паскевичу, отъ 22 мая 1830 года. Отъ раба Божія Мирза-аги, т. е. Риндванскаго. Свидѣтельствую почтенію превосходному и отличному воину Христову, т. е. храбрѣйшему Паскевичу, да достигнеть оное (письмо) въ часть радости и веселія!... Итакъ, послѣ засвидѣтельствования почтенія, извѣщаю тебя, незнакомый и заочно любезный Паскевичъ, слава и подпора моя: я Езидъ, имѣю небольшой народъ, имѣю 1500 чел. конныхъ, имѣю 5 т. чел. солдатъ. Конечно, я имѣю небольшое число народа, но узнай въ точности. Когда я услышалъ о прибытіи твоёмъ въ Паткосъ (въ Патносъ?), я послалъ къ тебѣ письмо и нарочнаго; но нѣтъ по сіе время никакого извѣстія. Въ тотъ годъ, когда Россійскія войска вошли въ Паткосъ, я, страна моя и весь вообще Езидскій народъ и христіане обрадовались твоему приходу. Уже третій разъ посылаю къ тебѣ письмо и нарочнаго. Прежніе посланные не дошли до мѣста назначенія, потому что, вѣроятно, были убиты турками дорогой. Не вѣдаю, что съ ними случилось? Во второй разъ я посылаю сего человекъ, по имени Киракосъ; въ послѣдній разъ тоже его. Онъ пріѣхалъ въ Баязеть къ генералу, оттуда съ войсками въ Карсъ, а оттуда съ твоими войсками къ Эрзеруму, гдѣ вы, соединившись вмѣстѣ, съ помощію Божьей,

взяли городъ. Мой посланный не зналъ ни языка, ниже имѣлъ знакомаго въ городѣ, который донесъ бы мои слова къ вамъ. Между твоими войсками былъ одинъ великій генералъ (?), который былъ головою надъ всѣми прочими. Мой посланный приходитъ въ сему генералу и передаетъ ему мои слова. Онъ даетъ посланному письменный отвѣтъ. Помянутый посланный пріѣхалъ ко мнѣ съ письмомъ, которое я распечаталъ: оно было ваше и съ вашею печатью. Я весьма тому обрадовался, призвалъ священника, но онъ не могъ его читать, и я ничего отъ онаго не выигралъ. Еще я въ сей третій и послѣдній разъ посылаю къ вамъ двухъ человекъ изъ христіанъ: одного по имени Киракосъ, а другого по имени Петросъ. Итакъ, извѣщаю тебя, о слава и честь моя! что хотя я имѣю небольшое число народа, но въ глазахъ турокъ я считаюсь большимъ, и съ помощью Божьей 100 человекъ конныхъ съ моей стороны могутъ бить 300 человекъ съ Турецкой стороны. Посему народъ турецкій считаетъ меня своимъ врагомъ. Если этотъ актъ, то знай въ точности мои мысли, ибо ты всё, мой великій король, а я твой рабъ. О, какая бы радость была, когда-бы мы услышали о твоёмъ прибытіи въ Балешъ, т. е. въ Битлисъ, или когда-бы мои посланные возвратились и сказали, что ты пріѣхалъ! Тогда ты посмотри на твоего раба! Ты великій Россіянинъ, а я какъ генералъ; я имѣю одну голову, которую буду жертвовать для тебя, и весь народъ мой также. Прощай, будьте благополучны и съ помощью Божіей. Аминь. P. S. Умоляю тебя, ради любви ко мнѣ, пришли лекарство съ посланными моими для глазъ сына моего. Примѣчаніе. Халатъ изъ краснаго сукна и парчи (для Мирза-аги), 25 червонцевъ и глазное лекарство были выданы Петросу Хазарову 28-го января 1831 года.

Berga pêşîn ya pirtûka P. Î. Averyanov
Kurd di Şerê Rûsya bi Persiya û Turkî re di
sedsala 19 de

Orijînala Nameya Mîrza Axa
ji bo Graf Paskevîç